

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuißimiè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1634

De benedictione in fine Missæ, & Euangelio S. Ioannis. XII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40262

ce, *Ite missa est.* quod quidam docuere. [*Dicit ut supra, Humiliate, &c.*] let, & debet, *Ite missa est*; quia populum alloquitur: sed in cornu Epistolæ, & sine genuflexione.

De benedictione in fine Missæ, & Euangelio sancti Ioannis. XII.

DICTO *Ite missa est, vel, Benedicamus Domino, ut supra, Celebrans ante medium Altaris stans iunctis manibus super eo, & capite inclinato, dicit secreto, ^c Placeat tibi sancta Trinitas, &c. quo dicto, extensis manibus hinc inde super Altare positis, ipsum in medio ^u osculatur: tum erigens se, adhuc stans versus illud, eleuat ad calum oculos & manus, quas extendit, & iungit, caputq; Cruci inclinans, dicit voce intelligibili, ^x Benedicat vos omnipotens Deus, & iunctis manibus, ac demissis ad terram oculis, vertens se ad populum à sinistro latere ad dextrum, extensa manu dextra, iunctisq; digitis, & manu sinistra infra pectus posita, ^y semel benedicit populo, dicens, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus. *Re. Amen.* & ^z circulum perficiens accedit ad cornu Euangelij, ubi dicto, Dominus vobiscum, & *Re. Et cum spiritu tuo*, pollice dextro signans primum signo crucis Altare seu librum in principio Euangelij, deinde frontem, os, & pectus, dicit, *Initium sancti Euangelij secundum Ioannem, vel, Sequentia sancti Euangelij, ut dictum est in Rubricis generalibus, & Re. Gloria tibi Domine, iunctis manibus legit Euangelium, In principio, vel aliud, ut conuenit. Cum dicit, ^a Et Verbum caro factum est, genuflectit versus cornu Euangelij, & surgens prosequitur ut prius: quo finito, minister stans à parte Epistolæ respondet, Deo gratias.**

^t *Placeat tibi sancta Trinitas.* Hanc Orationem habet *Microl. cap. 22.* sed post datam benedictionem populo; qui ritus à *Durando cap. 59.* tamquam adhuc vltatus commendatur. Sed noua Oratione decet prius petere à Deo efficaciam proximæ futuræ benedictionis; quod nos facimus.

^u *Osculatur.* Habet *Microl. c. 22.* osculum Altaris, sed ante *Placeat, Durandus* verò *cap. 59.* finito *Placeat.* Missa enim incipit ab osculo Altaris, & finire debet cum eodem osculo.

Decies igitur in Missa Sacerdos osculatur Altare, si pacem dat altan-

tibus; alioquin nouies. Quis non videat in hoc numero mysterium?

Item iungit manus super Altare septies, ut benè numeranti patet: & eleuat oculos in calum nouies, inclusa benedictione ad populum, de qua mox dicemus.

^x *Benedicat vos omnipotens Deus, &c.* Indicat *Liturgia citata S. Petri* hanc benedictionem. de eadem *Amalar. lib. 3. cap. 36.* viderur loqui, sed verè de Oratione post Communionem loquitur ille, quam collocat ante verbum *Ite missa est*; & sequenti capite vocat vltiorem vltimam benedictionem.

dictionem eam Orationem, quæ in Quadragesima dicitur super populum humiliatum Deo. *Microl.* autem *cap.* 22. apertè de hac benedictione populi enarrat, citato sancto Hieronymo ad Rusticum Narbonen. Episcopum, qui de Romana consuetudine testatur, quòd Sacerdos benedicat populo. vide citatos *Can. hac de re supra* 1. *part. tit.* 13. *num.* 2. *pag.* 46. Docet *Innocen. III. lib.* 6. *cap.* 14. per verbum oris & signum Crucis hanc fieri, tum in nomine Trinitatis. Tradit *Isid. lib.* 2. *de Eccles. Offic. cap.* 17. originem habere à Moysè *Num.* 6. Sic benedices populum meum, & benedicam illos: *Benedicat te Dominus*, &c. vbi trina est à Trinitate periodus benedictionis. Eleuatio denique manuum ad benedicendum habetur *Ecclesiastici* 50. *ex Iansenio ibid. m.*, & à Christo ascendente, *Luc. ult.*

y *Semel.*] Vnicum producit signum Crucis, semelque benedicitur, ad differentiam Episcopi, qui ter benedicat. Quòd si ante se & à tergo circumstantes habeat, puta Clerum in Choro, seu Moniales, & populum ante Altare; nihilominus tamen semel tantum benedicere debet, manu conuersa ad eos qui sunt ante Altare, intentione directà ad omnes. idemque fiat infra, quando Prælatus est in medio Cappellæ, vt tantum astantes à latere Euangelij actu benedicat.

Sacerdos igitur, qui inuitauit populum ad benedicendum Deo ijs verbis, *Benedicamus Domino*, vel certè prouocauit astantes ad agendas Deo gratias (quæ verba semper dicuntur nomine populi) optat, & precatur à Deo eidem populo benedici. Communis autem laicorū vltus est, vt ad hanc benedictionem manu sibi pingant Crucem à

fronte ad pectus; quòd laudatur à *Durando lib.* 5. *cap.* 2. & placet (quidquid alij dicant) vt initio & in fine Missæ eluceat signum Crucis, quòd in omni negotio est opportunum, *ex Cyrillo Ierosolymitano Catech.* 4.

z *Circulum persciens.*] Eo namque modo breuiori via transit ad illud cornu, in quo legitur vltimum Euangelium; quòd legitur iisdem ritibus quibus primum Euangelium post Epistolam, osculo excepto in fine; tum verò etiam omnes circumstantes integre benedicat hoc circulo.

a *Et Verbum caro factum est, genuflectit.*] Tum vt adoret Incarnationis mysterium; tum vt exemplo Filij Dei humiliet semetipsum. Vide *supra tit.* 13. *pag.* 46.

Si libro non vtatur Sacerdos, neque folio, in quo scriptum sit Euangelium sancti Ioannis, signet Altare, quòd vltimum fuisse apud eos qui hoc Euangelium in fine Missæ volebant legere, scribit *Durand. lib.* 4. *cap.* 24. Quòd si vtatur libro, aut folio, signet in eo initium Euangelij, & eo casu (præsertim si Euangelium est aliud à communi) Minister deferat librum cum cussino ad cornu Euangelij, dum Celebrans dicit, *Placeat*, eo planè modo quo dictum est de primo Euangelio. Dicitur in fine *Deo gratias*, vt actione gratiarum tamquam sigillo Liturgiæ sit obsignata, & ad differentiam primi Euangelij, quòd prædicationem Christi significat, vltimum autem Apostolorum prædicationem, *ex Rubr. in suo Cerimoniali.*

Non osculatur Sacerdos Euangelium, sicuti nec antè petit benedictionem, nec aliam solemnitatem adhibet: vnde etiam in Missa solemni secretò legitur, quòd adnotauit *Petrus Lopt.*

de Ritu Missæ, & rectè. Si vsus est libro, eum claudit manu dextra, ita ut pars aperta libri respiciat cornu Euangelij, non Calicem. Nullum autem est

mysterium in libro clauso; sed attenditur tantum decentior gestus claudentis dextræ, tam in hoc loco quàm in superiori, ante benedictionem.

2. Si Celebrans in Altari vertit faciem ad populum, non vertit se, sed stans ut erat, benedicit populo, ut supra, in medio Altaris: deinde accedit ad cornu Euangelij, & dicit Euangelium sancti Ioannis.

Quando nempe altare est ad Orientem versus populum. de quo supra tit. 5. num. 3.

3. Si celebravit coram Summo Pontifice, Cardinale, ^b & Legato Sedis Apostolicæ, vel Patriarcha, Archiepiscopo, & Episcopo in prouincia, ciuitate, vel diœcesi sua existente, Celebrans dicto Placeat tibi sancta Trinitas, &c. dicit, Benedicat vos omnipotens Deus, & conuertens se ad Summum Pontificem genus flexus, ad Cardinalem verò, & Legatum, vel alium ex supradictis Prælati, capite inclinato ^c quasi licentiam benedicendi petens prosequitur, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, benedicens astantes à parte ubi non adest Pontifex, Cardinalis, Legatus, aut Prælatus prædicti. Si autem celebravit coram Patriarcha, Archiepiscopo, & Episcopo, extra eorum prouinciam, ciuitatem, vel diœcesim constitutis, eis absque alio respectu, ut ceteris qui intersunt, more consueto benedicit.

^b Et Legato.] Et pro vel; ut in hac eadem Rubrica, Archiepiscopo & Episcopo, id est, vel Episcopo.

sente interdicitur. vult autè cap. 22. inclinari Sacerdotem cū populo versus Episcopum, pro vltima benedictione. Regula ergo sit, Confessio, osculū Euangelij, & benedictio, se inuicem consequuntur, respectu Prælatorum.

^c Quasi licentiam.] Notat Microl. c. 21. ex Leone, & Gelasio, qui Sacerdotibus benedictionē Episcopo præ-

4. Si autem celebravit pro Defunctis, dicto Placeat tibi sancta Trinitas, ut supra, & osculato Altari accedit ad cornu Euangelij, & dicit Euangelium S. Ioannis, ^d prætermissa benedictione, qua in Missis Defunctorum non datur.

^d Prætermissa benedictione.] Ita Durand. lib. 4. cap. 51. quia solemnitatem habet benedictio.

5. Finito Euangelio in fine Missæ, si celebravit coram Summo Pontifice, Cardinale & Legato Sedis Apostolicæ, vel Patriarcha, Archiepiscopo,

Z

⊕

& Episcopo, conuertit se ad illum coram quo ex prædictis celebravit, & facit reuerentiam conuenientem. Si non celebravit coram aliquo prædictorum, huiusmodi reuerentiam prætermittit.

e *Facit reuerentiam.*] Vult Durandus lib. 4. cap. 59. vt exutus vestibis Sacerdotalibus adeat Episcopum, & genuflexus manum eius osculetur; sed ratione vestium, quas adhuc habet, soli Papæ, & non alijs, genuflectit, neque manum osculatur. Minister quoque debitam facit reuerentiam.

6 *Quibus omnibus absolutis, f extinguuntur per ministrum candelæ: interim Sacerdos g accipit sinistra Calicem, dextram ponens super Bursam, ne aliquid cadat, descendit ante infimum gradum Altaris; & ibi in medio vertens se ad illud, h caput inclinat, vel, si in eo est Tabernaculum sanctissimi Sacramenti, genuflectit, & facta reuerentia, accipit birretum à ministro, caput cooperit, ac præcedente eodem ministro, eodem modo quo venerat, redit ad Sacristiam, interim dicens Antiphonam, i Trium puerorum, & Canticum Benedicite. Si vero dimissurus sit paramenta apud Altare ubi celebravit, finito Euangelio prædicto, ibidem l illis se exiit, & dicit Antiphonam, Trium puerorum, cum Cantico, & alijs Orationibus, vt suo loco ponuntur.*

Hæc Rubrica habetur in recognito Missali, licet fuerit tantum edita in ultimo Missali Vaticano anni M. D. C. IX. quam idè retinendam esse omnino, decreuit sacra Rituum Congregatio die 28. Augusti 1627.

f *Extinguuntur candelæ.*] Primò in cornu Euangelij, deinde in cornu Epistolæ, vt statim minister possit Missale accipere cum birreto Sacerdotis: sed neque tamen debent extinguï, antequam finitum fuerit totum vltimum Euangelium.

g *Accipit sinistra Calicem.*] Reuoluta super eum decenter anteriori parte veli.

h *Caput inclinat.*] Hoc est apertum, sicuti initio Missæ in eodem loco veneratus est Altare & Crucem capite discooperto. eadem enim est ratio, & decet, vt vbi deposuit, ibi etiam reci-

piat birretum. Quòd autem hîc dicitur, & facta reuerentia, non aliam de nouo intellige, quàm capitis inclinationem, seu genuflexionem, de qua proximè dictum fuit. neque enim duplex fit reuerentia, quod perperam nonnullus scripsit.

i *Trium puerorum, & Canticum.*] Debent dici etiam post Missam Defunctorum, tum Hymnus trium puerorum, tum Psalmus, *Laudate Dominum in sanctis eius*, cum Antiphona, & ea duplicata, quando, vt supra dictum est, Antiphona *Ne reminiscaris* duplicatur: & Hymnus quidem dicitur, ex Concil. Toletano IV. cap. 13. vbi hoc iubetur sub pœna excommunicationis, ex Radulpho Propos. 23. quæ tamen hodie non ligat; Psalmus autem, ex Microl. cap. 22. qui & addit *Versus sequentes, Confiteantur*, &c. cum vna

vnica Oratione, *Deus qui tribus*, &c. quam puto à Sacerdote recitari post celebrationem, eadem ratione qua eadem dicitur in Sabbatis Quatuor Temporum ante Sacerdotum consecrationem, ex *Rupert. lib. 3. cap. 10.* vt scilicet vincatur ab eis flamma vitiorum, & per fornacem illæsi transeant Sacerdotes memores sui muneris, & suæ consecrationis. In *Missali M. S. Vatican. Volum. 4743.* habetur hæc eadem Oratio cum altera, *Actiōnes. Radulph. loco cit.* duas legit.

Tertiam de S. Laurentio ego legi in *Missali M. S. Vatican. Volum. 3808. & 4771.* scriptis ante 360. annos. fortasse addita est, quia ille Romæ Patronus est, post SS. Apostolos Petrum & Paulum, Apostolorum suppar, ex *santo Maximo Serm. 1. de eodem S. Laurentio*; vel quia tanti Sacrificij inter Latinos fuit minister egregius S. Sixti Archidiaconus; vel quia concordat cum prima Oratione, ad impetrandam gratiam cōtra flammam vitiorum. Impressa legitur in *Missali edito Venetijs 1499. & deinceps in alijs Missalibus*; non tamen tunc temporis vbi que recepta fuit, cū non legatur in *Sacerdotali Rom. edito 1567.*

7 In Missa solemnī Celebrans eadem voce & modo quo in Missis priuatis, semel tantum benedicit populo, nisi sit Episcopus: & dicto Euangelio secundum Ioannem, vel alio vt supra, ^m ministrante Subdiacono librum, si opus est, ⁿ discedit cum ministris ordine & modo quo venerat.

Ad Benedictionem Celebratis, Ministri æqualiter distantes supra secundum gradū, Diaconus à dextris Subdiaconi, genuflectant versus Altare, eodem ratione, qua post Epistolam & ante Euangelium genuflexi benedictionem receperunt ab eodem Cele-

1 *Illis se exiit.*] Ordine retrogrado quo se induit; nimirum prius Stulam exuat quàm Manipulum; & quæ à principio osculatus est, nunc eadem exuendo se osculetur in medio, Stulam, Manipulum, & Amictum.

Neque omittat in Sacristia debitam reuerentiam imagini, eodem modo quo ante Missam est dictum.

Lauet etiam manus, vt de quibusdam cum laude narrat *Durand. lib. 1. cap. 55.* non quòd quidquam immundum ex ipso contactu Sacramenti contraxerit, sed vt potius suam commemoret indignitatem, qui se iudicat tantis Sacramentis celebrandis indignum, iuxta illud *Luca 17. Cū hac omnia feceritis, dicite, Serui inutilis sumus.*

Ablutionis autem aqua debet in locum mundum diffundi honestè, vt altitudo Sacramenti reuerentiùs honoretur, *Innocen. III. lib. 6. cap. 8.* vbi de ablutione manuum Episcopi scribit post sumptionem Eucharistiæ. Quo loco non possum non laudare Regulares illos, qui in Sacristia duo manutergia distincta habere solent; alterum ad abstergendas Sacerdotum manus ante Missam, alterum post Missam.

brante, vt supra dictum est, nisi sint Caonici, & manu pingant sibi Crucem à fronte ad pectus, vt solent laici: nam quamuis post Epistolam, & ante Euangeliū, ad Sacerdotis benedictionem id non faciāt, in pediti à libro quem tunc manibus tenent; hoc loco

tamen se signare debent ob rationem allatam supra *num.* 1. Ceteri quoque inferiores ministri genuflexi manent vsque ad finem benedictionis.

m Ministrante Subdiacono librum.] Quem defert eo modo quo dictum est supra post Epistolam. Diaconus autem stat quasi medius inter Celebrantem & Subdiaconum, aliquantò post Celebrantem, ne impediatur à lectione. Ad, *Et Verbum caro factum*

est, vel quid simile, genuflectunt predicti tres versus librum.

n Discedit cum Ministris.] Acolithis præeuntibus cum candelabris, procedunt cooperto capite Ministri, post debitam reuerentiam Altari factam, vt initio Missæ, vnus post alium manibus iunctis: in Sacristia verò, reuerentia facta imagini ab omnibus, & Celebranti à Ministris, deponunt omnes paramenta.

8 *Episcopus autem ter benedicit populo, etiam in Missis priuatis, vt in Pontificali & Cerimoniali habetur.*

Auctor Benedictionis Episcopalis in Missa fertur esse Martialis Apostolorum discipulus, ex magisterio Apostolatus, *Radulph. Propos.* 23. sed dabatur tantum ante Communionem. Solus autem Papa finita Missa eam dabat, *ex eodem Radulpho ibid.* abrogata verò est illa ante Communionem, & nunc *ex Innocentio III. lib. 6. cap. 14.* datur ab omnibus vltimo loco, nimirum

per verba, *Sit nomen Domini, &c. ex Durando cap. 59.* quo teste, *ibidem*, bis dabant aliqui Episcopi benedictionem solemnem, semel ante *Agnus Dei*, & iterum in fine Missæ; quos ille ipse monuit, ne in fine benedicerent. Ritus autem & modus benedictionis huius Episcopalis habetur fuscè in *Cerimon. Episcop. lib. 1. cap. 25.* non amplius in Pontificali.

De his quæ omittuntur in Missa pro Defunctis. XIII.

1 **I**N Missa pro Defunctis ante Confessionem non dicitur *Psalmus, Iudica me Deus: sed pronuntiata Antiphona, Introibo ad Altare Dei, & responso à ministro, Ad Deum qui letificat, &c. dicitur & Adiuutorium nostrum, & Confessio, cum reliquis vt supra. Cum Celebrans ad Altare incipit Introitum, P non signat se, sed manu dextra extensa, facit signum Crucis super librum, quasi aliquem benedicens. ¶ Non dicitur Gloria Patri, sed post Psalmum repetitur, Requiem aeternam. nec dicitur Gloria in excelsis, nec Alleluia, nec Iube Domine benedicere, nec Dominus sit in corde meo, nec osculatur librum in fine. Non dicitur Credo, non benedicatur aqua in Calicem fundenda, dicitur tamen Oratio, Deus qui humana substantia, &c. Cum lauat manus, in fine Psalmi, Lauabo inter innocentes, non dicitur Gloria Patri. Ad Agnus Dei non dicitur, Miserere nobis, cuius loco dicitur, Dona eis requiem, nec tertio, Dona nobis pacem, cuius loco dicitur, Dona eis requiem sempiternam, neque percutitur pectus. Non dicitur prima Oratio*